

Čevljarski učenec

ki je zadostil šolskim zahtevam ter je lepega vedenja, priporočen od kakega g. učitelja, sprejme se v pouk. — Hrana z vso oskrbo mu je na razpolago brezplačno pri mojstru.

Kje, izvedeti je v pisarni „Učiteljske tiskarne“.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Konec.)

Kar človek ljubi in neguje, to mu prinaša običajno veliko veselja, tudi zahvale obilno in večkrat mu je to še v čast. Menimo pa tu le to, kar je dobro in vobčo koristi. Ako človek torej kaj takšnega vztrajno neguje, ne izostajajo dobre posledice. Vmes pa kane tudi grenka kaplja, kakor pač že nemški pesnik govori: „Des Lebens ungemischte Freude ward noch niemanden zu teil“. Jaz sem poleg šolstva in svoje materinščine negoval s posebno vmeno društva in zadrage. In skrb ter trud za društva in zadrage sta mi provzročala mnogo prijetnih uric, a vmes tudi nekaj neprijetnih trenutkov. Že v Idriji mi je bila čitalnica v prijetno zabavo in izobrazbo; društvo „Slovenska knjižnica“ je bilo moje dete, ki me je stalo sicer nekaj novcev, a me je jako veselilo, ker so si mladi ljudje radi knjige izposojevali in jih čitali; društvo „Sola“ (v početku s sedežem v Idriji, zdaj „Narodna šola“ v Ljubljani) se je rodilo v moji glavi. V Ljutomeru sem bil skoro ves čas svojega ondotnega bivanja tajnik čitalnice, predsednik okrajnega učiteljskega društva in „Učiteljskega društva za slovenski Stajar“.

Predsedniki in tajniki raznih društev imajo pa večkrat težak položaj; zakaj nanje pazi „oko postav“. Že kot čitalniški tajnik v Ljutomeru sem imel skoro neprilike s politično oblastjo, kot predsedniku „Učiteljskega društva za slovenski Stajar“, ki je zborovalo v Ljutomeru, Ptaju, Mariboru in v Celju, so mi bili razni policijski organi vedno za petami. V Krškem sem vstopil v „Leseverein“ tudi z namenom, da bi si društvo (to je bilo že pred 28 leti), ki je imelo med 15—20 nemškimi časnimi edino le stare Bleiweisove „Novice“, naročilo še kaj slovenskih časopisov, katerih smo že takrat imeli Sloveni kakih 20. V društvu niso bili takrat edino le uradniki in boljši slovensko-nemški meščani, marveč tudi odlični meščani: V. Pfeifer, dr. Koceli, dr. Slane. Ali ko sem na obnem zboru predlagal, da bi se naročilo še kaj slovenskih listov, katere sem imenoma navajal, niti oba navzoča Slovenca doktorja nista za to glasovala. V poznejših letih je bil ta „Leseverein“, ki je letos umrl, res bolj slovensko nego nemško bralno društvo, a obdržal je svoja nemška pravila do svoje smrti. Da sem se jaz s tem, da sem se zaganjal v ta nemški „Leseverein“ nemški merodajni gospodi zameril, to lahko verjamete, ako povem, da sta bila pri krstu tega „Lesevereina“ kuma in pozneje pokrovitelja pokojna veljavna gospoda Martin Hočevar in okrajni glavar Schönwetter. — V Ljubljani so bili vrli učitelji leta 1868. osnovali „Kranjsko učiteljsko društvo“, ki se je bilo pa že čez 2 ali 3 leta raztegnilo na vse slovenske pokrajine in se imenovalo „Slovensko učiteljsko društvo“ ter bilo predhodnik sedanji „Zavezi“. To društvo je prirejalo v letih 1870., 1871., 1872. in 1873. (?) velike vseslovenske učiteljske shode. Na teh sem nastopil večkrat tudi jaz kot govornik in posebno zagovornik narodne ideje v šoli ter kot branitelj učiteljske materialne in moralne blaginje. Ker se je kranjski deželni zbor obotavljal (druga dežele so ga bile za 1 ali 2 leti prebitele) s sklepanjem deželnega zakona o učiteljskih pravnih razmerah, ki je prišel na dan 29. aprila 1873., je bilo treba ostro govoriti tudi o deželnih poslancih. Taka odločna beseda pa ni bila po volji niti

nemškutarskemu Dežmanu, niti slovenskemu klerikaleu dr. Costi, katere moža sta bila takrat deželna odbornika in katerima sem se bil zaradi tega posebno zameril. Dežmanov list „Laibacher Tagblatt“ me je zlasti obiral. — Kako so mi zadrage, osobito posojilnice na eni strani koristile, na drugi pa mi škodovali, o tem hočem že še govoriti. Danes naj omenim še to, da sem imel veselje tudi do kmetijskih društev, da sem pa tudi pri delovanju za ta naletel na marsikatero nepriliko. Že pred 25. leti (če ne več) sem se vpisal v c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, v korporacijo, ki ima toliko veliko zaslug za našo kronovino. Takrat je bil še rajni oče Bleiweis njen tajnik. On mi je celo nagradil neki spis o raznih poukih za kmeta iz zlatov (ki so bili takrat zelo redki), katere mu je dal vitez Schneid v ta namen. Kot ud kmetijske družbe sem se tudi zanimal za krško podružnico. Po mojem prizadevanju in po trudu rajnega Knava in drugih je bila ta podružnica l. 1883. priredila v Krškem velikansko kmetijsko razstavo in kmetijsko teč narodno slavnost. Malo let potem je pa začela trtna uš uničevati vinograde. Kmet se je smilil Knavu, dr. Romihu in meni. Oživel smo kmetijsko podružnico. Ta je začela delovati z velikim naporom in velikimi uspehi. Dr. Romih je delal kakor bi se šlo za njegov duševni in telesni blagor. Podpirala sva ga jaz in Knava. Kmalu so imeli kmetje nove vinograde.

Domoljubni možje v Krškem in vinogradniki v okolici so bili vrlému tovarišu hvaležni; izvolili so ga za župana, v kateri lastnosti je občini delil še nove dobrote. Ali pri kmetijski podružnici smo prišli vendarle navzkriž, tako navzkriž, da me je to jako peklo. Vendar ne kaže odkrivati starih ran.

S kakšnimi neprilikami se ima človek boriti še celo takrat, ako se loti dela, ki mu ga pripuščajo prvi faktorji v deželi, to naj se razvidi iz mojega delovanja za posojilnice. Bilo je v letih 1884/85. Takrat sta se brata Miha in Jože Vošnjak jako trudila za razvitek posojilništva. Dr. Jože Vošnjak je bil takrat kranjski deželni odbornik in ud deželnega šolskega sveta. Deželni odbor je priporočal posojilnice. Isto je storila zaradi izpodbude od te strani tudi deželna vlada. V drugih deželah so celo šolske gosposke (deželni šolski sveti) učiteljem priporočali, da bi sodelovali pri posojilnicah. Miha Vošnjak je prišel osebnostno v Krško in mi je na sree polagal, naj se potrudim, da se osnuje posojilnica. Za to idejo je bilo težko dobiti ljudi. Najboljši in najodličnejši možje iz naroda so mi odrekli pomoč. Ko pa le nisem odnehal, ker sem bil za stvar preveč vnet in ker sem hotel ustreči deželnemu odboru in c. kr. deželni vladi, ki ji je bil takrat na čelu baron Winkler, sta mi prišla na pomoč c. kr. politična uradnika, komisar Čop, ki je ljudem stvar prigovarjal, in okrajni glavar Weiglein, ki je sam kot ud pristopil in vplačal deset deležev po 12 gld. To je bilo l. 1885. Kdo bi si mislil, da bodo deset let pozneje c. kr. možje iste kategorije posojilnici tako odločno nasprotovali, kakor so jo drugi prej odločno priporočali.

Po sklepu lista.

Ormoško učiteljsko društvo ima 3. januarja 1907 svoje glavno zborovanje, ki se začne ob 11. uri predpoldne v ormoški slovenski šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega glavnega in zadnjega četrtletnega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo. 4. „Kako se naj vrši početni pouk v spisju po najnovejših pedagoških načelih“. Predava g. Dom. Serajnik. 5. Volitve. 6. Predlogi in nasveti. — Po sklepu zadnjega zborovanja se vrši ta dan ob 3. uri predpoldne v šoli pevska vaja. — Na zborovanje kakor k pevski vaji vabi prav vljudno odbor.

Uredništvo in upravnništvo
„Učiteljskega Tovariša“
vsem sotrudnikom, somišljenikom
in naročnikom:

Srečno leto 1907!